

LEDČICKÉ NOVINY

Vánoční číslo 2000

Slovo starostky

*Vážení a milí spoluobčané,
blíží se nejkrásnější a nejvládnější dny v roce – vánoce. Slyšíme-li toto slovo, určitě se nám vybaví naklizený byt, rozsvícený stromček a pod ním dárky, větvíčka jmelí pro štěstí a především klidná pohoda v kruhu rodiny.*

Dovolte mi, abych vám poděkovala při této příležitosti za dosavadní spolupráci pro rozkvet naší obce a popřála vám hodně

zdraví, sebeúcty, víry v budoucnost, důvod k radosti i obyčejné lidské štěstí. 31. prosince 2000 o půlnoci skončí dvacáté století. Do všedních dnů nového, třetího, tisíciletí vykročíme plni pohody, elánu, radosti z práce a s dobrou myslí. Prožijme dobu, která nás čeká, v pokoji a míru. Mějme svá srdce otevřená všem lidem dobré vůle.

Jiřina Michovská

Nakreslila: Michalka Říhová

**Hlas zvonu táhne nad závějí a v dálce tiše zaniká.
Dnes všechny struny v srdci znějí, neb radost jich se dotýká.**

Zima
Josef Zimerman

*Není zima jako zima,
bílá bývá všude,
ale u nás v Ledčicích
jinou píseň hude.*

*Není zima jako zima,
snad si už dá říci,
u nás doma na Podřipsku
čekaj na ní všci.*

*Bude zima, velká zima,
vrány z Řípu táhnou,
nesou zimu na perutích,
děti po ní prahnou.*

O historii vánoc v Ledčicích

V prosinci do toku všedních dnů vstupuje pohádka. Srdce lidí jsou najednou měkčí a přístupnější. Sousedé, kteří se během roku málem ani nepozdraví, si podají ruce a popřejí si hodně zdraví. Pohádku, která takto alespoň na čas změní svět, nazýváme líbez-ným českým slovem „vánoce“. Do tohoto slova je vloženo vše, co je dobré, přívětivé a krásné, hluboké a tajemné. Samotné pojmenování „vánoce“ poukazuje na větší počet posvátných dní, které v kalendáři předcházely dlouho očekávanému zimnímu slunovratu a hlavnímu svátku vánočnímu. Tuto čtyřtýdenní dobu klidu, ticha, rozjímání a střídmosti zveme jedním slovem – advent.

Advent se oddělil od podzimního času plného svateb, posvícení, poutí a veselé muziky poslední taneční zábavou. Ta v Ledčicích bývala na Kateřinu, 25. listopadu. Děvčata se tehdy odměňovala svým tanečnickým koláčem. V neděli nejbližší 30. listopadu se v katolickém kostele sv. Václava rozsvěcela první svíčka na adventním věnci. Každý týden byla zapalována další, až o Štědrý den hořely všechny čtyři.

Dlouhé zimní večery přímo sváděly obyvatele naší vesnice, aby si je příjemně oživily. Jednotlivé adventní svátky si připomeneme v malém kalendáři. Prvním svátkem byl 30. listopad – sv. Ondřej. Jeho tradice se už časem vytratila, ale ještě v minulém století se v tento den dodržovaly velmi důležité magické úkony – věšty,

kteří se většinou týkaly svateb. Dívky si na noc daly pod polštář mužské nohavice, chlapi dívčí košili. O kom se jim zdálo, ten jim byl souzený. 4. prosince, na svátek Barbory, trhaly vdavekchtivé dívky za soumraku snítky třešně. Pokud jim do Štědrého dne rozkvetly, mohly se radovat, že se do roka vdají. V předvečer svátku chodívala po vsi bíle oblečená děvčata v dlouhých bílých oděvech, bílým pomoučeným obličejem a vlasy rozpuštěnými, v ruce metly. Odměňovaly jablka a ořechy hodné děti.

6. prosince bylo Mikuláše, laskavé bytosti, která v předvečer svého svátku soudila a prostřednictvím anděla obdarovávala děti. Doprovázel ho čert, pouštějící hrůzu a občas také trestající nehodné.

6. 12. byly pořádány mikulášské trhy v Roudnici, na Mělníku a jinde, kde se kupovaly potraviny a dárky na vánoce. K těm tradičním u nás na Podřipsku patřily perníkové figurky, z nichž některé počátkem 20. století zdokumentoval profesor Karel Rozum.

7. prosince děti vyhlížely dnes už zcela zapomenutého bláznivého Ambrože, který v bílém hábitu s vysokou špičatou čepicí a s obličejem zastřeným rouškou pobíhal kolem kostela a z dlouhých podvazaných rukávů trousil cukroví. Přitom honil děti a vyplácel je metlou polepenou papírem. Jistě ani dnes by dětem nevadilo, kdyby je Ambrož za pamlsky trochu prohnal. Ostatně, vždycky mu utekly.

Perníková forma. Kresba K. Rozum

Ambrož. Kresba L. Budková

Peruchta. Kresba K. Salačová

13. prosinec patřil Luckám – démonickým slunovratným bytostem, s bílými obličejí, celým oblečeným do bílého. Chodily od chalupy k chalupě, mlčky je očišťovaly, kontrolovaly přadlenám přízi, peroutkami umazanými sazemi černily tváře dětí i dospělých. Nikdy nerozdávaly dárky a mnohdy byly velmi kruté. Kdo chtěl vědět, jaké bude v příštím roce počasí, zapsal si, jak bylo každý den od Lucie do Štědrého dne a měl spolehlivou předpověď pro příštích dvanáct měsíců.

19. prosince chodil Klempera, opět celý v bílém. Nosil necky pobité hřebíky, do nichž tloukl kladivem a sliboval dětem, které nechtěly jíst, že jim okuje nohy.

Na Štědrý den, 24. prosince, se držel půst a dětem se slibovalo, že uvidí zlaté prasátko. Z toho důvodu nebylo na Podřipsku vesnice, kde by z večera nestrášily Peruchty trestající nestřídmost. Bylo tomu tak i v Ledčicích, jak vzpomíná paní Libuše Srbová z čp. 187: „Moji rodiče strašili malého bratra – jen počkej, přijde Peruchta a rozpáře tě!“ Peruchty měly obličej a ruce začerněné, rozpuštěné vlasy, přehozené prostěradlo. Zlobivé děti bodaly dřevěnou dykou, nosily škopecek na krev z těchto nešťastníků a hrachovinu na vycpání jejich rozpáraného břicha. Je jasné, jak asi byly děti tiché a hodné až do večere. Když se na obloze objevila první hvězda, končil celodenní přísný půst, ale končil i Advent. Pak už konečně nastala ze všech nejkrásnější, nejsvátečnější, ale i nejmagičtější chvíle – Štědrý večer, k němuž se pojí nejvíce předpisů, příkazů a kouzelných úkonů. Štědrovečerní večere byla vážným rodinným aktem symbolizujícím soudržnost, dobrou pohodu a vzájemnou lásku. Měla své ustálené zvyky, z nichž mnohé udržujeme v Ledčicích dodnes.

Prostřený stůl měl své zákonitosti: Musel obsahovat polévku – hrachovou, čočkovou či zelňačku, svarbu – hrách s kroupami, muziku – uvařené nejružnější druhy ovoce (věřilo se, že muzika dělá z rodiny orchestr), vánočku, chléb, ořechy, med, jablka, měchurky – povídkové buchtíčky máčené v mléce a posypané mletým mákem...

Jakmile všichni usedli ke stolu, nikdo už nesměl až do konce večere vstát. Stolovníků byl vždy sudý počet. Prostíralo se i pro toho, kdo z rodiny právě chyběl, nebo kdo v tom roce zemřel. Nohy stolu se svazovaly provazem – to aby se do stavení nedostali zloději a řetězem, což přinášelo do rodiny soudržnost. Pod stůl se dávala sekera, na níž se každý bosou nohou snažil během večere šlápnout, aby ho příští rok nebolely nohy. Pod talíře byl každému stolovníku položen drobný peníz, aby jich ve stavení bylo vždy dost. Z téhož důvodu na stůl byla také podávána čočka. Pod stolem stála nádoba, do níž se dávala od každého jídla lžice a také všechny zbytky a drobky. Jejím obsahem dostali dobytek s drůbeží, aby se také podíleli na vánočních hodech. Výslužku nosily hospodyně i stromům. Slavnostní ubrus se směl sejmut až na Štěpána.

Po večeri nastal čas kouzlení, zvyků a pověr. Připomeňme si alespoň některé:

Když je na nebi hodně hvězd – ponese hodně slepice.

Pojez hrachu – nebude tě bolet v krku.

S kým sníš ořech – s tím nezabloudíš.

Pomaž si čelo medem – budou tě mít všichni rádi.

Nevíš, koho si vzít? Napiš na lístky jména, zabal je do knedlíkového těsta a dej vařit. V knedlíku, který vyplave jako první, bude jméno toho pravého.

Rozřízni jablko – hvězdička znamená zdraví, křížek smrt.

Zkus hrnečkovou věštbu. Pod sedm hrnků schovej sedm symbolů: hřeben – nedostatek, dudlík – dítě, peníz – bohatství, prsten – svatba, uhlí – nemoc, chléb – štěstí, šáteček – cesta. Zavaž oči, promíchej hrnky, jeden si vyber. Už víš, co tě čeká?!

Chceš být neviditelný? Musíš na Štědrý den uškrtit černého kocoura, uvařit ho a o půlnoci zakopat.

Těch obyčejů bylo mnohem více – lití olova, klepání na kurník, pouštění lodiček ze skořápek v umyvadle, třesení stromem, házení střevícem za hlavu, počítání polínek... Každý z nás jich zná a dodržuje spoustu. Je dobře, že přežívají dodnes.

Krásný zvyk zdobení vánočního stromku k nám přišel až v polovině 19. století z Německa. U nás byl tradičním symbolem vánoc betlém – jesličky. Vyráběly se z nejružnějších materiálů – ze dřeva, vosku, papíru. Některé betlémy jsou dodnes dokladem vyspělého výtvarného citění prostých lidí a ve své podstatě zobrazují život a práci obyčejného člověka. Ještě dříve, v pohanských dobách, se oslavovala zimní rovnodennost a vítězství světla nad tmou – návrat slunce, tzv. slunovrat. Tento den byl zván dnem badním. Ráno 24. prosince porazil hospodář vyhlídnutý doubek, strom boha slunce a hromovládce Peruna, ze kterého odřízl poleno „badňák“, čili „koledu“. Doma jej děti ozdobily červenými fábory, lnem a rozmarýnem. Večer všichni s badňákem obešli stavení a pak jej postavili na ohniště, polili medovinou a pohodili obilím, aby byla hojná úroda a všeho dostatek. Na ohni, protože byl ze syrového dřeva, badňák hořel i dva dny...

Ale vraťme se k době novější, křesťanské. Přestože je 24. prosinec u nás považován za nejsvátečnější den vánoc, není tomu tak. Ve skutečnosti je Štědrý den „pouhou“ vigilií před narozením Ježíše Krista. To znamená, že je slavnostním předvečerem nejdůležitějšího křesťanského svátku z celých vánoc.

25. prosince se slavil Boží hod vánoční, narození Páně. Snad každý zná příběh ústřední postavy Nového zákona, který podává obraz o životě a učení Ježíše z Nazareta. Narodil se prý roku 1 (někde se ale uvádí, že to bylo o sedm, ba dokonce až o devět let dříve) za panování římského císaře Augusta a v posledních letech vlády židovského krále Heroda Velikého v Betlémě, v Palestině, která tehdy byla římskou provincií. Před dvěma tisíciletími vydal císař Augustus nařízení ke sčítání obyvatel jeho říše. Aby ze soupisu nikdo neunikl, musel se každý vrátit do místa, odkud pocházela jeho rodina. V galilejském Nazaretu tehdy žil tesař Josef se svou panenskou novomanželkou Marií, které se měl, jak jí oznámil archanděl Gabriel, z Boží vůle narodit syn. Jelikož Marie s Josefem pocházeli z Betléma, museli se do tohoto města vydat, přestože Marie byla v pokročilém stupni těhotenství. V Betlémě manželé nesehnali nocleh, jen malý přístřešek sloužící jako chlév. Téhož večera, 25. prosince, prý kolem 17. hodiny (viz citát: „Josef vydal se před západem slunce hledat hebamou – porodní babku, která po západu slunce přišla Marii pomoci, avšak dítě už se nalézalo na prsou matky a pilo.“), se Ježíšek na-

rodil. Marie ho zabalila do plen a položila do jeslí na trochu slámy. Telátko s oslíkem ho zahřívají svým dechem.

Pastýři, kteří pásli svá stáda nedaleko Betléma, spatřili náhle uprostřed noci na nebi nevídaně velikou hvězdu. V její záři se jim zjevil anděl a vyzval je, aby šli do Betléma, poklonit se spasiteli, který se právě narodil. Pastýři nemeškali a se svými skromnými dárky radostně spěchali uctít vytožené děťátko. Zářící hvězdu, která se objevila ve chvíli Ježíškova narození, však neviděli pouze pastýři. Za jejím svitem se vydali i tři mudrcové z východu, kteří se také chtěli poklonit nově narozenému králi Izraele. V Jeruzalémě se proto ptali, kdeže onoho právě narozeného krále najdou. Když se o tom doslechl Herodes, začal se obávat o svůj trůn a umínil si, že musí neznámé dítě zahubit. Úlisně požádal mudrce, aby mu sdělili, až nového krále najdou. Chce prý se mu také poklonit. Skvělý průvod tří králů dorazil do Betléma, kde našel skromný příbytek, v němž se zdržovala Marie s Ježíškem a Josefem. Mudrcové poklekl před děťátkem a složili mu k nohám své dary: zlato jako hold jeho královské důstojnosti, kadidlo, jímž uctili jeho božský původ a vonnou myrhu, koření, které se používalo při balzamování nebožtíků, jako připomínku prorocství, že toto dítě má svým utrpením vykoupit lidstvo. Nazpět se vydali jinými cestami, nešli k Herodovi – králi do Betléma, protože je anděl varoval před jeho chystanou léčkou. Anděl také přikázal Josefovi, aby se ženou i dítětem okamžitě odešel do Egypta, protože Ježíškovi je ukládáno o život. Když Herodes pochopil, že se tři králů nedočká, nařídil, aby v Betlémě byli pobiti všichni chlupci mladší dvou let. Marné byly prosby zoufalých matek. Krutý rozkaz byl vykonán. Zanedlouho po té Herodes zemřel a Josef s Marií se mohli vrátit z Egypta do vlasti. Usadili se v Galilei, ve městě Nazaretu. Tam žili dlouhá léta až do třicátého roku věku Ježíše...

25. prosinec, Boží hod vánoční, je největším vánočním svátkem a také nejdůležitějším svátkem roku. Dopoledne se chodívало do kostela na mši, aby si zde lidé připomněli narození Páně. Odpoledne patřilo návštěvám. Ten den se nesmělo pracovat, nic půjčovat, ani z domu nic odnášet.

26. prosinec, na Štěpána, děti chodily po vsi na koledu. V tento den čeleď dostávala volno a také svou celoroční odměnu. Mohla též odejít ze služby a najít si novou. V kostele se svěřilo osivo. Kromě toho také mladíci házeli po děvčatech zrní, kterého měli plné kapsy. Dívky pak byly po celý rok hezké a zdravé.

28. prosinec, na Den mláďátek, děti musely dostat pořádně našviháno čerstvě uříznutými proutky, aby byly po celý rok hodné a zdravé. Tento akt připomínal krále Herodese a jeho krutý čin – pobití dítěte v Betlémě.

1. leden, Nový rok, byl ještě ve znamení sváteční atmosféry vánoc. Lidé si popřáli mnoho štěstí a zdraví. Posílali si též novoroční a tříkrálové lístky. V novější době přicházel v tento čas do chalup se svým kalendářem a blahopřáním kominík.

Svátkem svatých Tří králů, 6. ledna, obvykle končil čas vánoc. Ten den chodily po vesnici patřičně upravené děti. Jejich masky byly celkem jednoduché – papírová koruna, místo vzácného roucha dlouhá bílá košile přepásaná stuhou nebo provazem. Ten „černý vzadu“ musel mít pochopitelně začerněné tváře. Tříkrálový průvod se zastavil u každého domu, kropil jej svěcenou vodou, vykuřoval kadidlem. Pak se na dveře, nebo rám nad nimi, napsala písmena K + M + B a letopočet. Ještě v dřívějších dobách se povinností obcházení po vsi na Tři krále ujímali duchovní s ministranty, ale i učitelé, kteří si tak přilepšovali ke svému ubohému platu.

Posledním dnem, který si křesťané připomínají ve spojitosti s vánocemi, je čtyřicátý den po narození Páně – 2. únor, Hromnice, nazývaný Uvedením Páně do chrámu.

Naši předkové dokázali slavit vánoce s takovým klidem a pohodou, bez pokrytectví, přetvařování a spěchu, že bychom se od nich měli učit. Jedna z nejkrásnějších myšlenek tohoto období však zůstala zachována dodnes. O vánocích se říká, že jsou to svátky klidu a míru. Díky nim se otvírají lidská srdce. I my bychom chtěli vám všem popřát, aby všechny dárky, které Ježíškovým jménem nadělíte i dostanete, udělaly velikou radost. Přijďte k nim i něco navíc. Dostatek lásky a pochopení pro dny úplně všední, aby srdce neokorala v samých starostech a shonu.

Šťastné a veselé!

Ve čtvrtek 21. 12. od 16:30 hodin proběhne v místní škole tradiční vánoční besídka. Všichni jsou srdečně zváni!

V neděli 24. 12. od 20 hodin přijďte na vánoční mši celebrouvanou mgr. Milošem Szabo, při které vám zazpívá devítičlenný sbor dětí ledčické školy pod vedením Tomáše Kučery.

Výzva

Vlastníci nemovitostí, kteří obdrželi stavební povolení na vodovodní přípojku do 31. 12. 2000, nechť podají na Obecním úřadě žádost o kolaudaci do 20. 12. 2000. V případě, že se opozdí, bude žádost vyřízena až v roce 2001, ale již za poplatek 100 Kč.